

## „Tökéletes szerkezet [...] nincs”

### Helyismereti bibliográfiák tematikai tagolása

#### Előzmények

Közel két esztendővel ezelőtt a szervezők felkérésére előadást tartottam a helyismereti könyvtárosok jászberényi országos konferenciáján a bibliográfiai munka időszerű kérdéseiről. Magától értetődően kitértem a nyomtatásban közzétett (mostanság divatos kifejezéssel: a papíralapú) címjegyzékek és a csak számítógépen elérhető, olvasható bibliográfiai adatbázisok viszonyára, jelenlegi helyzetére és jövőbeli sorsára is. Egyebek között felvettem azt a kérdést, hogy az infokommunikációs technika rohamléptékű terjedése következtében van-e, lesz-e létjogosultsága a hagyományos, több évszázada megszokott formában, vagyis könyvekben, periodikumokban megjelenő bibliográfiai összeállításoknak. (Erre utal a referátum cikkváltozatának címe – *Meddig lesznek még nyomtatott bibliográfiák?* –, amely a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 2010. évi 9. számában látott napvilágot.) Már a tanácskozáson lemérhető visszhang az igenlő választ sugallta, majd a hazai szakirodalomban e témakörben rendkívül ritka jelenségként az iménti cikkekre, előadásra reflektáló Perjámosi Sándor kolléga (*Szükség van-e nyomtatott bibliográfiákra?*, Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2010. 12. sz. 29–31. p.) bővebb indoklással és határozottan állást foglalt a hosszabb távlat mellett. Alighanem perdöntő tény, hogy a Magyar Nemzeti Bibliográfia, a HUMANUS adatbázis, a folyóiratok recenzíós rovatainak és az előszóban keringő információk tanúsága szerint napjainkban is szép számmal születnek olyan – köztük figyelemre méltó arányban helyismereti-helytörténeti – bibliográfiák, amelyek sajtótermékként kerülnek az érdeklődők, a használók kezébe. Tehát ma sem érdektelen a nyomtatott címjegyzékek módszertani problémáival való foglalkozás; különösen hasznos lehet ez a kezdő és a leendő bibliográfusok, főként a mostani informatikus könyvtáros szakon tanuló egyetemi–főiskolai hallgatók számára.

Ezúttal a szerkesztés egy ősrégi, az elméleti-metodikai vitákban gyakran ismétlődő, ám mindmáig lezáratlan dilemmájának felvillantására tennék kísérletet. Nem először vállalkozom erre: kifejezetten a helyismereti-helytörténeti bibliográfiák címanyagának rendszerezési lehetőségeiről első ízben (leszámítva a könyvismeretéseket) a nyíregyházi főiskolai tankönyvemben írtam (*Helyismereti tevékenység a könyvtárakban*, 1994. 193–196. p.), voltaképpen ezt a szakaszt ismételttem meg a pár éve közreadott egri felsőoktatási jegyzetemben (*Helyismeret, helytörténet*, 2008. 88–92. p.). Közben, nevezetesen 1996-ban a helyismereti könyvtárosok tatai országos tanácskozásán a lokális bibliográfiák adott körére, az addig megjelent város- és községtörténeti összeállításokra (összesen negyvennyolcra) koncentrálna

foglaltam össze a leszűrhető tapasztalatokat, tanulságokat. Az előadás melléklete a tartalmi-módszertani jellemzőket vetítette ki, köztük a szerkezeti megoldásokra utaló kódjeleket. A szövegben megpróbálkoztam a tematikai elrendezés, közelebbről a választott témarendek rövid, vázlatos elemzésével is. (Az előadás szövege – *A településtörténeti bibliográfiák készítésének dilemmái* – két helyen is olvasható: Helyismereti Könyvtárosok III. Országos Tanácskozása, Tata, 1996. július 17–19. – Szentendre, MKE Helyismereti Könyvtárosok Szervezete, 1997. 41–55. p.; Bényei Miklós: *Genius loci. A helyismereti tevékenységről*. Budapest, Könyvtári Intézet, 2004. 93–107. p.)

### Újabb vizsgálódás

Talán megérett az idő arra, hogy mintegy másfél évtized elteltével visszatérjünk e témára, és a közelmúltban kiadott lokális bibliográfiák közül néhányat tüzetesebben szemügyre vegyünk. Azon túlmenően, hogy a kézbe vett regiszterek mennyisége tetemesen csökkent, némileg módosult a korábbi tárgykör is. Részben szűkítettük, ennél fogva kizárólag a szóban forgó összeállítások tematikai szerkezetét vizsgáljuk meg. Más irányból viszont tágitottuk, mert nemcsak két város-, hanem két megye-, sőt egy regionális (vagy táj-) bibliográfia is bekerült a képbe. Változatlanul a vegyes tartalmú, más megnevezéssel: az átfogó jellegű vagy ún. általános (komplex) helyismereti és helytörténeti bibliográfiák belső rendszerét tanulmányozzuk.

Nem kétséges, kulcskérdésről van szó, hiszen a nyomtatott címjegyzékek szerkezetének kialakítása (egy-két kivételtől eltekintve) a bibliográfust (olykor a közreadót is) kemény, kényes feladat elé állítja, ugyanakkor sokféle választási lehetőséget kínál. Ráadásul a tételek csoportosításánál gyakori, eredményes eljárás a különböző szempontok együttes alkalmazása, az elsődleges, másodlagos, harmadlagos, esetleg további rendezőelvek kombinálása. Nemzetközi és hazai példák tömege bizonyítja, hogy – ne féljünk kimondani! – bárki által elfogadható, azaz egy az egyben átvehető tematikai elrendezés nem létezik. Nagyon találóan írta Péter László, a helyismereti szolgáltatás jeles szegedi mestere egyik recenziójában: „*tökéletes szerkezet [...] nincs*”. Ezért is tartózkodnék a minősítésektől, szándékom sokkal inkább az értékek számbavétele. Meggyőződésem szerint ugyanis mindegyik megoldás felmutathat hasznosítható elemeket, tanulságul szolgálhat a majdani összeállítók és kiadók számára. S a gyakorló könyvtárosok, bibliográfusok körében köztudott, hogy a szerkezeti bizonytalanságokat, ellentmondásokat jelentékeny mértékben enyhíthetik, tompíthatják, a tájékozódást, a visszakeresést lényegesen megkönnyíthetik a célszerűen megalkotott mutatók; ezek véleményezése, megítélése azonban kívül esik cikkünk mondanivalóján.

### Egy regionális könyvészet

Elsőként a már említett tájbibliográfia szerkezeti megfontolásait érdemes ismertetni. Már csak azért is, mert az igen terjedelmes, több mint hatszázharminc oldalra rúgó, a maga nemében teljességre törekvő *A Jászság könyvésze* (Jászberény, 2008) szerkesztője, Gulyás Erzsébet a klasszikus jelzővel illelhető megoldás-

hoz folyamodott. A döntően könyveket, füzetes kiadványokat és könyvrészleteket regisztráló kötet szakirodalmi tételeit az Egyetemes Tizedes Osztályozás alapján csoportosította, a szakrendi tagolást azonban nem követte mereven. (Külön részbe került a szépirodalom, valamint a periodikumok listája.) Az ETO főosztályaira és osztályaira támaszkodva huszonöt főfejezetet és harmincegy fejezetet alakított ki, alapvetően megtartva azok sorrendjét, olykor azonban a lokális sajátosságokhoz igazodva valamelyest eltérve attól. Íme a vázlat: általános művek (bibliográfia és repertóriumok, enciklopédiák és lexikonok, életrajzi lexikonok és genealógiák, évkönyvek, fotóalbumok és képeskönyvek, naptárak és kalendáriumok, helységnévtárak és topográfiák); kultúra (könyvtárak, közművelődés, múzeumok); egyesületek, alapítványok, civil szervezetek (e három egy főfejezetben); sajtó és média; vallás és egyházak; szociológia és szociográfia; statisztika (itt: népszámlálás); politika; gazdaság és pénzügy (ipar, mezőgazdaság, szolgáltatás, közlekedés); közgazdaság és jog; oktatás (itt: iskolai értesítők – földrajzi bontásban); néprajz; természeti környezet és természettudomány (belül csak egy fejezet: vízrajz és vízügy); egészségügy és szociálpolitika; művészetek (az ETO szerint haladva: építészet és műemlékek, szobrászat, iparművészet, festészet, fotóművészet, zeneművészet, filmművészet, színházművészet); sport (tehát ez önálló főfejezet!); nyelvészet; irodalomtudomány; földrajz és idegenforgalom; település- és társadalomföldrajz (itt: térképek is); történelem (alárendelve: régészet). A Jászság múltjához, hagyományaihoz szorosan kötődő két fogalom, a *Migráció* és a *Lehel kürt* külön főfejezetet kapott: az előbbi a *Politika*, az utóbbi a *Néprajz* után; vagyis mindkettő felfogható ésszerű kiemelésnek. Szintén világosan indokolható finomítás, hogy a jászkürtről írt versek a szépirodalmi részben találhatóak.

### Megyei összeállítások

Még inkább, mondhatni, szigorú következetességgel ragaszkodott az Egyetemes Tizedes Osztályozás szakrendjéhez az erdélyi, marosvásárhelyi Fülöp Mária, a *Maros megye a könyvekben 1990–1999* (Târgu-Mureș – Marosvásárhely, 2002) című, a Maros Megyei Könyvtár (hivatalos román nevén: Biblioteca Județeană Mureș) gondozásában megjelent összeállításában. Miként a címe is tükrözi, ez szintén csak önálló kiadványokat tár fel (a megjelölt időszakban közzétett műveket), mégpedig kizárólag a helyi gyűjtemény állományából. Mint ahogy a bevezető tájékoztatóban meglepően tömören és talán ezért is hangsúlyozottabban közli, a bibliográfiai tételeket az ETO alapján rendezték szakcsoportokba. Minekutána számos mű tartalmilag összetett, azaz több témakörbe is beosztható, előnyösen éltek a szakutalók lehetőségével. Ismételjük meg: a bibliográfia tematikai szerkezete egyértelmű. Pontosan követi az ETO rendjét, még a főosztályok és az osztályok számát és nevét is feltüntetik (a kétnyelvűség okán románul és magyarul). Szemléltetésként feltehetően elég három példa. Szakmai berkekben igencsak ismerős mindjárt az első főosztály: 0 Általános művek – ezen belül: 00 Tudomány, Kultúra, Civilizáció; 002 Dokumentáció; 01 Bibliográfia; 02 Könyvtárügy, Könyvtárak, Olvasás; 03 Lexikonok; 05+07 Időszaki kiadványok; 06 Testületek, Akadémiák, Egyesületek, Kongresszusok, Kiállítások, Rendezvények; 09 Kéziratok, Kódexek, Könyvritkaságok, Bibliofília. Hasonló módon követi a táblázatot a 3-as (Társada-

lom, Társadalomtudományok) főosztály, a részletező bontásban viszont felbukkan-  
nak a lokális jellegzetességek: 304/308 Szociográfia, Társadalompolitika; 311/314  
Statisztika, Népeştudomány; 316 Szociológia; 32 Politika; 323 Belpolitika;  
323.1 Nemzeti és etnikai kisebbségek; 33 Közgazdaságtan, Politikai gazdaságtan;  
34 Jog, Jogtudomány; 35 Államigazgatás, Közigazgatás; 355/359 Hadtudomány;  
36 A szellemi és anyagi életszükségletekről való gondoskodás, Szociális munka,  
Szociális gondoskodás, Biztosítás; 37 Pedagógia, Oktatásügy, Népművelés, A sza-  
badidő felhasználása; 38 Etnográfia, Néprajz. Az állomány összetételének köz-  
könyvtári jellegét egyértelműen kifejezi, ugyanakkor az osztályozás (a jelzetalko-  
tás) történelmileg kialakult helyi szokásrendjét is tükrözi a 8-as főosztály (Nyelv-  
tudomány, Szépirodalom, Irodalomtudomány) tagolása: 80 Nyelvtudomány,  
Filológia; 82 Szépirodalom (voltaképpen az ún. világirodalom); 821.111 Angol  
irodalom, 821.112.2 Német irodalom; 821.135.1 Román irodalom; 821.511.141  
Magyar irodalom. (Mellesleg e rovatokban keverednek a szépirodalmi és az iroda-  
lomtudományi, kritikai munkák.)

Talán nem veszik tolaakodásnak az olvasók, ha megemlítem, hogy a másik kivá-  
lasztott megyei példa saját kurrens, évente napvilágot látó könyvbibliográfiám. A  
*Helyismereti művek. Hajdú-Bihar megye* – amely immár harmincötödik füzetén is  
túljutott – kis részben a szintén hagyományosnak tekinthető, de az ETO-val csak tá-  
voli kapcsolatban álló tematikai rendszerben épül fel. Hajdani és kiváló előzmé-  
nyekre támaszkodó kimunkálása óta Melvil Dewey tizedes osztályozásának logikai  
alapelve – az általánostól halad a specifikus felé, illetve a hierarchikus (néhol a de-  
cimális) bontás – jó néhány helyismereti-helytörténeti bibliográfiában is megjelent,  
megjelenik. Ez a megközelítés erős rokonságot mutat azzal a szintén népszerű  
szisztémával, amelyet többen is a hazánkban sokáig dívó marxista társadalomszem-  
léletből fakadó ún. alap és felépítmény konstrukcióval véltek azonosítani. Sűrűn  
előfordul azonban, hogy a témacsoportok körülhatárolását, megnevezését, egymás-  
hoz való viszonyát (főlé- és alárendelését) a szerkesztők eltérően, egyedileg értel-  
mezik; csupán az aprólékos összehasonlítás deríthetné ki, hogy mennyire. Magam  
is így tettem, és a hajdú-bihari címjegyzék tételeit a következőképpen csoportosítot-  
tam (azért az évtizedek során itt-ott csiszolgattam). Az első fejezet: Általános mun-  
kák; ennek alfejezetei: bibliográfiák, címtárak, statisztikai adattárak, térképek, szo-  
ciológia és szociográfia, település-földrajzi kiadványok, helyismertető összeállítá-  
sok, képeskönyvek, gyűjteményes kötetek. A második, harmadik, negyedik és  
ötödik fejezet nem bomlik tovább: Történelem; Néprajz; Vallás, egyházak; Politika,  
publicisztika. Tartalmilag differenciáltabb, ebből kifolyólag tagoltabb a hatodik fe-  
jezet: Gazdasági élet, környezetvédelem; ezen belül különülnek el az iparral, a mező-  
gazdasággal, valamint a környezet- és természetvédelemmel foglalkozó köny-  
vek. Együtt szerepel – a hetedik fejezetben – az Egészségügy és a sport, ám az utób-  
bi alfejezetként elválasztva. Rendszeresen a legbővebb a nyolcadik fejezet, amely a  
Művelődés címet viseli; ebben öt témacsoport kap helyet: oktatásügy és neveléstu-  
domány, Debreceni Egyetem, természet- és agártudományok, közművelődés és vé-  
gül a művészetek. A kilencedik fejezet – Irodalom, nyelv címmel – három részegy-  
ségben tartalmazza a nyelvészeti, az irodalomtörténeti és a szépirodalmi műveket.  
(A teljesség kedvéért megemlítendő, hogy a bibliográfia felsorolja a hajdú-bihari  
kiadók nem helyi tartalmú köteteit is, a kiadók betűrendjében.)

## Két városbibliográfia

A városbibliográfiák közkedvelt kategóriájába tartozik Takács Miklós éppen tizenöt évvel ezelőtt, 1997 kora őszén közreadott összeállítása, a *Szombathely bibliográfiája*. Terjedelme (csaknem hatszáz oldalon több mint nyolcezer tétel), kiérlelt módszertani megoldásai és gondolatgazdag bevezetője révén egyaránt fokozott figyelmet érdemel (sőt, követel!). A könyvek, könyvrészletek és a folyóiratcikkek mellett újságközleményeket, valamint kéziratot dolgozatokat is regisztrál. A feltárt dokumentumok roppant mennyisége miatt szükségszerűen válogató jellegű, de kronológiailag és földrajzilag a város egészét, teljes történetét felöleli. Mivel tematikailag átfogó – azaz egyszerre helytörténeti és helyismereti –, kézenfekvő, hogy a címanyag elrendezése elsődlegesen témarendi. Mint ahogy azt a szerkesztő kifejti, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár *Budapest bibliográfiája* volt a minta, ennek alapján alakította ki a szerkezet gerincét alkotó négy nagyobb részt. Az első rész – A város leírása és története főcímmel – elsősorban az ún. általános és összefoglaló műveket (például a bibliográfiákat, címtárakat, fotóalbumokat, útikönyveket), a történeti írásokat (ideértve egyebek között a településnév eredetének magyarázatait, a díszpolgárok életrajzeit), aztán a természeti viszonyokkal (földrajz, földtan, vízrajz, növényvilág, állatvilág, időjárás, levegőszennyezettség) foglalkozó dolgozatokat, az utcanevekről, a nevezetes középületekről, az emléktáblákról és a szobrokról, a temetőkről informáló közleményeket, a városfejlesztés kérdéseit taglaló munkákat, a természeti katasztrófákról (árvizek, földrengések, járványok, tűzvészek) született beszámolót, és itt találhatóak a térképek leírásai is. A Gazdaság című második rész tartalma a szokásos: a gazdasági élet általában, egyes iparágak, mezőgazdaság, közművek és kommunális szolgáltatások, posta és hírközlés, pénzügyek, kereskedelem, idegenforgalom. A harmadik rész – Társadalom – fejezeteinek nagy része szintén jól ismert a könyvtári-bibliográfiai gyakorlatból, legfeljebb a sorrend okozhat némi meglepetést: a népesség alakulása és az anyakönyvi, népszámlálási statisztikák, közigazgatás, politikai mozgalmak (itt a pártok, az érdekvédelmi szervezetek és a munkásmozgalom is), életkörülmények, népjólét és szegényügy (ide sorolva a jótékonykodást is), lakástügy, közegészségügy (alárendelve a kórházak és az egyéb egészségügyi intézmények), közrend (és közbiztonság, rendőrség), katonaság, tűzoltóság. A szerkesztő ide osztotta be, természetesen külön fejezetként, de csak sejteni lehet, milyen meggondolásból, a vallás és az egyházak címanyagát is. Meglehetősen homogénnek tűnik a negyedik rész, a Kultúra összetétele: közoktatás általában, kiseddóvók és óvodaügy, alapfokú képzés, középfokú képzés, felsőfokú képzés, tudományos élet, közművelődés, közgyűjtemények (könyvtárak, múzeumok, levéltárak), művészetek és művészeti élet, majd – vitatható eljárással – a sport. A tematikai tagolás ennél jóval mélyebb: a fenti fejezeten belül alfejezetek, majd csoportok különülnek el (mint például a múzeumoknál a Savaria, a Forradalmi, a Smidt Múzeum, a Vasi Múzeumfalú, sőt a régészet is), és tisztán kirajzolódik az a szándék, hogy igazán nagy, áttekinthetetlen egységek ne legyenek az összeállításban.

Noha csak egy adott időszak címanyagát tárja fel, tematikailag átfogó jellegű, ennél fogva alkalmas az összehasonlításra a *Pécs bibliográfiája 1960–2005* című, Surján Miklós által szerkesztett, 2008-ban kiadott válogatás. A dokumentumtípusok közül csupán a könyveket, könyvrészleteket, a térképeket és a folyóiratcikke-

ket vette számba (tehát az aprónyomtatványnak minősülő, ún. efemer kiadványokat, az újságközleményeket, a kéziratokat és a digitális adathordozókat nem), így is több mint hétezer-négyszáz tételt tartalmaz. Ilyen hatalmas információhalmaz mozgatása, áttekinthető rendbe sorolása komoly fejtörést okozhatott. A szerkesztési elvekről a bevezetés nem szól, csak megemlíti a fejezetcímeket, de innen és még inkább a részletező tartalomjegyzékből látható, hogy a pécsi opus tagolása elgondolkodtató, akár kísérletinek tekinthető jegyeket visel magán. Igaz ugyan, hogy a hazai helyismereti bibliográfiai gyakorlatban meghonosodott, fentebb már jelzett logikai konstrukció (az általánostól a specifikus felé, a gazdaság–társadalom–kultúra hármassága) itt is tetten érhető, ám néhol egészen meglepő különbségek tapasztalhatók. A jegyzék első főfejezete (magától értetődően): A városról általában. Kezdődik a városleírásokkal (úti- és városkalauzok, fotóalbumok, az élen a közzétételkor aktuális Európa Kulturális Fővárosa alfejezet, és a végén a kalendáriumok [!]), folytatódik a várostörténettel, a régészettel, a városképpel (városrészek, utcák és utcanevek, külterületek, parkok, játszóterek), a szobrokkal és emléktáblákkal, a műemlékvédelemmel, az építészettel (a különféle építményekkel és épületekkel, az építőiparral) és a településrendezéssel, településfejlesztéssel; ezek után érthető, hogy a művészeti fejezetben az építészetnél csak az alkotók és a tervező irodák szerepelnek. A második főfejezet (megint csak racionális megfontolásból): Földrajz, természeti környezet. Ide kerültek a természeti földrajz ágai (geológia, hidrológia, növények, állatok, időjárás, csillagászat), valamint a környezet- és természetvédelem (például a zajszennyeződés, a rekultiváció), településföldrajz és a geodézia, térképészet tételei. A Gazdaság című harmadik főfejezet felosztása hagyományosan mondható: gazdaságtörténet, gazdasági élet (irányítás, szervezetek, egyesületek), ipar, mezőgazdaság, kereskedelem, idegenforgalom, vendéglátás, szolgáltatás, infrastruktúra, pénzügy, munkaerő-gazdálkodás. Kissé szokatlan viszont a Társadalom, vagyis a negyedik főfejezet összetétele: egy (az első) fejezetben együtt kapott helyet a szociológia, a demográfia, a migráció, a statisztika és az életmód-életszínter; a társadalmi rétegződés alá került a szociálpszichológia és a szenvedélybetegségek. Magyarázható a nemzetiségek és kisebbségek, továbbá a civil szervezetek és az egyesületek, akárcsak a szociálpolitika, külön fejezetbe sorolása. Még az egészségügy is közel áll a mellette lévő témákhoz. Az összeállító itt szerepelteti a vallási élet, egyházak címanyagát is, és ide rekesztette a közigazgatást és a jogot (hozzákötvé: igazságügy, közbiztonság, tűzoltóság, katonaság stb.). Az ötödik főfejezet tárgya a Politika; egyik egysége a sajtóval foglalkozó közleményeket foglalja magában. Különválasztották a hatodik főfejezetet, Külkapcsolatok címmel. Alighanem a tételek nagy mennyisége (több mint ezeregy száz) indokolta az Oktatás önállósítását, ez a hetedik főfejezet témaköre. Itt lehet keresni egyebek között az oktatástörténetre, a különféle oktatási intézményekre és formákra (még a hajdani pártoktatásra is), az egyetemre, a diákéletre. A nyolcadik főfejezet, a Kultúra így épül fel: tudományos élet, művelődés (ez a szó a közművelődést, a népművelést, a millenniumi ünnepeket, a szabad idő eltöltését takarja), közgyűjtemények, színházművészet, film, fotóművészet, képzőművészet, zene, irodalom, nyelvészet, könyvkiadás és (elszakítva a politikai sajtótól) a folyóirat-kiadás. Mindig és mindenhol kérdéses volt a Sport helye; ezúttal kiemelték főfejezetbe (a kilencedikbe), közvetlenül a kultúra után. Újszerűnek tűnik a Honismeret címet viselő tizedik főfejezet jócskán összetett tartalma: három blokk képezi, úgymint a néprajz,

az életrajzok (vele a családtörténet) és a helytörténetírás. Az utolsó, tizenegyedik főfejezetbe – Térképek – található a százhatvanöt kartográfiai dokumentum bibliográfiai leírása.

### **Befejező gondolatok**

Vázlatos áttekintésem végére érve, a – megengedem, kissé önkényesen – kiválasztott példaanyag ismeretében ismételten megállapíthatjuk: a helyismereti-helytörténeti bibliográfiák tematikai bontása mindig nehéz és kockázatos feladat. Hiszen – megint csak ismételjük – nincs ideális, de még csak optimális, általánosan alkalmazható rendszer sem. A lokalitás, az adott hely sajátosságaiból fakadó egyedi arculat velejárója, hogy egyetlen bibliográfia sem lehet mentes az olyan ellentmondásoktól, amelyeket egy másik szerkesztő bizonyosan másként oldott/oldana fel. Elkerülhetetlen ugyanis a szerkesztői szubjektivitás. A használók, köztük a könyvtárosok bármikor felfedezhetnek kifogásolható részleteket, besorolási problémákat; gyakran vitathatják egyik vagy másik fejezet, alfejezet beosztását, összetételét, netán még megnevezését is; rámutathatnak némely tételek vagy tételecsoportok elhelyezése körüli dilemmákra.

Mégis: az itt elemzett (és most kimaradt, de szintén igényesen elkészített) helyismereti bibliográfiák mindegyikének gazdag a metodikai hozadéka is. Feltételezhető és remélhető, hogy mindazok, akik ezután fognak hozzá hasonló munkák összeállításához, sok-sok segítséget kaphatnak a tárgyalt kiadványokból. Nyilvánvaló, hogy az ismertetett megoldások bizonyos hányadával, a tematikai szerkezetek némelyikével vagy valamelyik részletével nem mindig tudnak azonosulni. Az is biztosra vehető azonban, hogy mindenképpen mérlegelik majd a felkínált alternatívát. Hiszen a bibliográfiai irodalmat, tevékenységet is az együttes gondolkodás viszi előbbre.

**Bényei Miklós**

## **A szociális hálózat és a könyvtári rendszerek**

### **A szociális hálózat fogalma**

A szociális hálózat az angol social networking szóösszetétel fordítása, de használják még a közösségi hálózat kifejezést is. Már az internet indulásakor látszott, hogy az új médium alkalmazásai (a World Wide Web, vagyis a világméretű hálózat, az e-mail, majd a blog, a wiki, közösségi oldalak) arra szolgálnak, hogy kifejtjük véleményünket, hírt adjunk magunkról, egyszóval kommunikáljunk egymással.<sup>1</sup>